

El Valle de los Caídos - Mediterráneo - 27/10/2019

La ventana de la UJI

El Valle de los Caídos

ROSA
Monlleó*

En moltes ocasions hem escoltat l'afirmació per part de persones d'ideologia de dretes que la memòria històrica sols serveix per a obrir ferides. M'agradaria contestar que les ferides, per a algunes persones, encara no s'han tancat. També els militants dels partits conservadors apellen a la llei d'amnistia aprovada en la Transició Democràtica i critiquen el Govern socialista per haver ignorat aquesta llei quan van aprovar la llei de memòria democràtica de 2007 o ara que exhumem Franco del Valle de los Caídos.

No obstant això, nosaltres creiem que és necessari i fonamental el trasllat de les restes de Franco per anar tancant ferides. Un dictador que va organitzar un sistema repressiu que va condemnar a mort i manar afusellar o empresonar de manera continuada i sistemàtica, moltes voltes sense proves feaents, i que va mantenir la societat amb un règim polític totalitari, una economia tutelada i una moral retrògrada quasi quaranta anys, no pot quedar enterrat en un lloc de memòria en la nostra societat que té implantada una democràcia plena. Els llocs de memòria poden ser un referent públic d'un personatge com a exemple de conducta per a la ciutadania. En una democràcia, un dictador com Franco no pot exhibir-se com un referent per a

una societat plural. Ni Hitler, ni Mussolini són honorats en cap mausoleu.

En la votació que es va dur a terme en les Corts per a poder exhumar Francisco Franco del Valle de los Caídos, el Partit Popular es va abstenir i Ciutadans va votar a favor. Aquesta posició els honra, però també aniria tancant ferides que reconegueren les accions repressives que va dur a terme Franco, a més de canviar el relat de la crema de convents tan repetit sobre la Segona República, ja que també es van construir en aquest període més escoles que en tot el segle XX, els plans educatius van millorar, les dones van poder votar, es va contemplar la jornada de vuit hores per als treballadors i treballadores o es va intentar dur a terme la reforma agrària.

D'altra banda, moltes persones d'esquerres reconeixen que des del bàndol republicà, al començament de la Guerra Civil, es van realitzar actes vandàlics per grups descontrolats, atès el buit de Govern que es va produir, però també s'ha de dir que elements de dretes van conspirar des del principi contra la República, com el cardenal Segura, que va haver de ser expulsat d'Espanya pel Govern, o quan, en una conjuntura prebèlica, el tinent republicà Castillo va ser assassinat abans de Calvo Sotelo.

M'agradaria destacar la valentia que Pedro Sánchez, Carmen Calvo i altres dirigents del Partit Socialista han mostrat en la seua proposta d'exhumar Franco i la poca determinació que altres dirigents del mateix partit mostren davant de les creus dels caiguts que el règim vencedor va manar construir arreu de municipis i ciutats de tot Espanya. En places, jardins i carrers s'alcen omnipresents les creus, que—no ho oblidem mai— el seu primer i únic objectiu va ser pregonar la victòria contra una part dels espanyols, i eixe és el missatge que segueixen mantenint, i no el caràcter sagrat i de record de Jesucrist que algunes publicacions han volgut fer creure.

Em pareix molt coherent que la creu de la Vall d'Uixó haja sigut enderrocada quan presidia tot un poble i no es respectava el mandat constitucional i democràtic de separació de l'Església i l'Estat. Altres municipis i ciutats continuen mantenint les creus per por a protestes d'alguns creients o als advocats catòlics, que han paralitzat el procés de trasllat. Per cert, aquestes creus solen estar molt deteriorades perquè tampoc es fa cap restauració davant del dubte de les institucions per a conservar-les. Igual que el Govern ha apel·lat al Vaticà i al Tribunal Suprem per a poder exhumar Franco del Valle de los Caídos, tam-

bé caldria solucionar el tema de les creus dels caiguts amb mecanismes jurídics que fonamentaren el seu trasllat.

Encara falten altres accions per anar cicatritzant les ferides: elaborar les fitxes de les víctimes de la Guerra Civil i del Franquisme, d'un bàndol i de l'altre, com a senyal de reconciliació; facilitar als familiars que proposen exhumar els seus éssers volguts; fer homenatges i tornar la dignitat a les víctimes. És imprescindible escriure i reescriure, per part dels historiadors i historiadores, d'una manera científica i amb un debat públic i acadèmic, la Història de la Segona República, la Guerra Civil i el Franquisme. Com més publiquem sobre aquests períodes històrics, més ens alliberrarem dels fantasmes del passat.

D'aquesta manera, es complirà aquella famosa frase que va pronunciar el president de la República, Manuel Azaña, quan sabia que el bàndol republicà anava a perdre la guerra: «Paz, piedad, perdón», i que ara ha proposat Amnistia Internacional que es penge al Valle de los Caídos—on hi ha enterrades víctimes dels dos bàndols—, com a senyal de reconciliació i el final d'un trajecte en el qual s'ha practicat el perdó. Les cicatrius aniran apagant la flama de l'odi i la intransigència i podrem encarar el futur amb pau i serenitat, amb valors democràtics i de respecte per totes les ideologies, amb el propòsit de no tornar a repetir aquells fets dramàtics que van acabar en una guerra civil i una llarga i sistemàtica repressió. ■

*Càtedra Interuniversitària de Memòria Democràtica UJI

Nosaltres creiem que és necessari i fonamental el trasllat de les restes de Franco per anar tancant ferides